

185

UJ KELET

ZSIDO-POLITIKAI-NAPILAP

Viszik a pogromárvákat

Lengyelország, Litvánia, Galicia és Ukrajna gettóinak üszkötől-elsötétült borzalomárváinak kapui kitarulnak: vézna, vértelen gyerekek tudnak ki rajtuk, indulnak a hívogató-simogató szívek felé, a messi Amerikákba. Mindent ki kopott és megviselt, a ruhájuk, a saruk, petyhüdt izmocskák, halvány arcuk: csak nagy gyermek-szemek égnek ijedt tűzben. Öt-nyolc-tizenegyeszázéves a gyenge vállakon: birhatatlan suty nyugodt népek gyermekeinek. Mert e pöttöm apróságok, e szomorú drágaságok, ez apátlan-anzátlan hazátlan embercsemétek mind ott voltak a nagy égésnél, az öldöklésnél, amelyen apák lörögtek a véres kés alatt, anyák futkostak és leányok, mint eleven sikoltozó árnyak a lángoló uccáknak. Most viszik apró batyukban, szegényes cömlőikjök között a horzadályokban gazdag multat — vérről, romokról, rémes menekülésről; lázas szemük átnéz az óperencián, amelynek tulsó partján áll a Könyörület és kinyújtja értük a karjait. És mennek a gyengécske seregek, fáradt lábbal és sirdogáló szívvel, egynémelye dülöngél a nagy masirozásban, mert messzi az út ukrán mezőktől s a volhiniai ladvédtől a jószívek igéretföldjéig, Amerikáig. De mennek, birják, birniok kell; a szeker se dőcög, a vonat se ráz, a hajófedél is edesen ringat, mint a bölcső, hiszen odaát vár valaki: anya az anya helyett, apa az apa helyett — kiudja talán csak rossz álom volt a pogrom és a parton nem a jószívű mostohák, de az eleven edes szülők várakoznak.

Viszik a pogromárvákat. Kanadába, Newyork államba, Ohio és le a trópiás Braziliába. Mentik őket, ki a rémség talajtalan talajáról, át az új életbe. Ó nem valamennyit, mert sok-százerezer vannak, noha sokszázerezer már ott-pusztult a nagyok méltatlan pogrombalán; egyelőre csak néhány ezret, tíz-huszezeret viszik ki és vesznek magukhoz a jog és a kultúra napfényen élő testvérek. De holnap újabb tíz-huszezer indulhat, mert a pogrom hontalanjai meg tudják becsülni a puha kenyert, a jó nevelőt, a játszótér örömeit s a drága szabadságot. Holnapután talán már újabb sereg indul a szomorú égettszagu gettókból a vidám hársógó-életű, nevetőgő amerikai városokba. A keleti panasza elhalkul, a kínra balzsam kerül: nem hal lassu sorvadásban, évek csendes éhhalálával a legújabb nemzedék, amely a háborút, a forradalmat és a pogromokat szörnyű tizedelések után átélte — az alattomos kórságokat, amelyek gyenge szerveikben, csontjaikban s a tüdejükben rejtőzött, idejében megragadja és kitessékeli a jó amerikai buzakenyér, a husleves, a tejeskávés a jószívvel adott jóízű gyümölcsök. És tanulni fognak, iskolákban, műhelyekben, boltok pultjai mögött: komoly, szorgalmas, munkás-társadalom nevelődik a sápadt és csenevész pogromárvákból, testre-lélekre edzett: el is felejtik a rémséges multat, amely ma még jelenjék nekik.

Ahogy így mennek, szívünk megszéhzett indulatai kísérik őket utjaikon. Hát megszabadultak! Kikerültek a gyeheña-irtózatból, ahol csak elpusztulhatának! Velük örül az örömiük és velük sir a bánatunk. És megsiradjuk külön is őket, akik a rab keleti életből kiszöknek a nyugati szabadságba. Mi nem így gondoltuk. Mi azt hittük, ha menniök kell, már hazamehetnek. Haza, kelet mosolygó égboltjai alá, a kék hegyek, a méltóságos állóvizek s a szikláról-sziklára szökellő patakok álomós földjére. A mi vágyaink Palesztinát tartogatták nekik, Zsidóországot tárták volna fel, hogy odauduljanak e megkínzott, megtépett kisdédek. Már

volnának ott játszótársaik, akik puha ma-könyv-szóval köszöntenek s a biblia édesbus beszédével cirógatnak a fájdalmukat. Már volnának ott iskolák és műhelyek, kertek palán-tákkal, amiket öntözgetni kell, mezők bárány-kákkal amikre ügyelni kell s a patak is csak azért szökik le oly hangos trillával a szikláról, hogy odacsalja a hazatérőt és megmutassa neki az erejét, amit munkába foghat. Ugy szerettük volna, hogy ezek a pogromárvák ne a keleti idegenből a nyugati idegenbe hanyódjának, ahol nagyrészt elkallódnak és belemerülnek

felverő népekbe, de keletről keletre. Hiszen csak egy lépés. Hát nem lehet? Az ország még kietlen és szegény? Am építsük fel, ne várjunk nap-nap után, amíg újabb árvák teremnek pogromok országában. Gyerünk testvérek, tegyék a bal tenyerekre zengő sziveteket és a jobbik tenyerekre zengő pénzeteiket. Épüljön fel az ország! Táródjanak meg a kapui! És induljanak rajtuk át a hazatérő árvák meggyógyult lélekkel. És várják őket testvéreik nevetéssel, énekkel, virággal és táncal.

Baranyát kiürítették a jugoszlávok

A magyar hatóságok hétfő estig átvették Pécsét — Uj tárgyalások Nyugatmagyarországot kiürítéséről — Nyugatmagyarországot vasárnap adják át

— Az Uj Kelet tudósítójáról —

Baranya kiürítésének, a legújabb érkezett jelentések szerint mára be kell fejeződni. A pécsi események hírére gróf Bethlen István miniszterelnök minisztertanácsot hívott össze, amely elhatározta, hogy jegyzékben hozza tudomásra az antant kormányainak a történetet és kéri, utasítsák a jugoszláv kormányt a trianoni szerződésben vállalt kötelezettségek teljesítésére. A jugoszláv kormány közben szintén jegyzékben intézett a főtanácsban, amelyben számolt a baranyai helyzetről és utalt a baranyai lakosság izgalma és félelmére, amellyel a magyar karhatalom bevonulása elé néz. Közben megérkezett Belgrádba a nagyüzetek tanácsának átirata, amely szerint

az antant ragaszkodik a békeszerződésben megállapított területek azonnali kiürítéséhez.

egyben emlékezteti a jugoszláv kormányt régebbi ezirányu jegyzékeire.

A belgrádi sajtóiroda jelenti, hogy a legutolsó minisztertanács foglalkozott a baranyai kérdéssel és a szakértők meghallgatása után elhatározta Baranya azonnali kiürítését annál is inkább, mert a jugoszláv kormány az elmúlt évben írásbeli kötelezettséget vállalt, hogy Baranyát 1921. augusztus 18. és 24. között kiüríti. A szükséges utasításokat a határokon lévő csapatokhoz már elküldték és mihiely azok oda megérkeznek, a kiürítést azonnal megkezdik. Soós tábornok, Pécsről Forster ezredestől értesült arról, hogy a jugoszláv csapatok a kiürítésre vonatkozó parancsot már megkapták.

A kiürítés vasárnapról hétfőre virradó éjszakán történt meg.

Bajára a vízművek védelmére már szombaton délben bevonulhatott egy tiszt vezetése alatt ötven magyar katoná. A pécsi szerb kormánybiztos különben a város közigazgatását a magyar közigazgatási tisztviselőnek már át is adta. Soós tábornok kérésére Györgyevics szerb ezredes szombaton este lefegyverezte ezt a karhatalmi alakulatot, amely Kainrath és Doktor vezetése alatt alakult.

Budapestben, miután kétségtelessé vált, hogy a pécsi eseményeknek súlyosabb következményei nem lesznek, lecsillapodtak az izgott kedélyek. A magyar kormány igyekszik megnyugtani a pécsi munkásságot és minden nyilatkozatában megbocsátást hirdet. Gossset ezredes a pécsi polgárság és munkásság küldötték kijelentette, hogy nyugodtan a helyükön maradhatnak, garantálja, hogy semmi bántódásuk nem lesz. Közölte a küldöttséggel, hogy

a magyar kormánytól egy listát kapott, amelyen azoknak a pécsieknek a neve van felsorolva, akiknek a magyar csapatok elől ajánlatos lesz eltávozni. Gossset ezredes ezt a listát még a bevonulás előtt átadta a pécsieknek, hogy idejekorán eltávozhassanak. A magyar kormány és Gossset ezredes meggyugtató kijelentései ellenére Pécsen igen nagy az izgalom és azok, akik a politikai harcokban résztvettek, tömegesen elmenekültek. Tekintettel arra, hogy még az utolsó napon se vált bizonyossá, vajjon ad-e a jugoszláv kormány menedéket a menekülőeknek, Hock János, Jászi Oszkár és Szende Pál a következő táviratot küldte Pácis jugoszláv miniszterelnöknek Belgrádba: Az emberiség és a demokratikus szolidaritás nevében kérjük Excellenciát, hogy Pécs kiürítése esetén engedélyezze a menedékjogot mindazoknak, akiket a magyar fehé terror bosszúja fenyeget. Hock János, a Nemzeti Tanács volt elnöke, Jászi Oszkár, Szende Pál, a magyar népköztársaság volt miniszterei.

Nyugatmagyarországi kérdésben

az osztrák külügyi bizottságban Schober szövetségi kancellár expozé tartott, amelyben a nyugatmagyarországi kérdés egész historikumát fölirta. Megemlítette, hogy a magyar kormány februárban kijelentette, hogy a kérdéses területekről nem mond le. Májusban azzal a javaslattal állott elő, hogy Nyugatmagyarországot gazdaságilag aktív területét hajlandó átadni, míg a gazdaságilag passzív részeket meg kívánja tartani. Az osztrák kormány tekintettel arra, hogy a partok minden engedelmey és ezirányu tárgyalások ellen élesen állást foglaltak, az ajánlat fölött napirendre tért. A magyar külügyminiszter a parlament külügyi bizottságában erre vonatkozólag kijelentette, hogy a nyugatmagyarországi kérdésben a kormány mindig kereste a barátságos megegyezést, ami ha a Renner-kormány idején nem is sikerült, joggal lehetett remélni, hogy a keresztényszocialisták kormányra jutásával sor kerül a barátságos megoldásra.

Ez a remény nem valósult meg.

mert bár Mayr kancellár állandóan barátságos kijelentéseket tett, ugyanakkor a párisi osztrák követ állandóan szorgalmazta a sürgős kiürítést.

Az átadásról folyamatban lévő tárgyalások, mint jelentettük, megszakadtak. Budapestről most azt jelentük, hogy a két kormány megbízottai között az antantmisszió közbenjárására újabb közeledés állott be, ami a tárgyalások újrafelvételét teszi lehetővé. Osztrák politikai körökben most már biztosra veszik, hogy az új tárgyalások eredménnyel fognak

Letmény.
ennel közhírré teszem, nek és Brief Dávid" nagy- „Erdélyi Faipar Rt." árolt, de át nem vett, ben 1920. évi nyári és nyéből és legfeljebb lt, körülbelül 2100 köb- részben Nagyilva köz- gatóság iparvágányának vasuti állomás mellett ának értelmében iroda- usztus hó 31. napján etelem mellett megtar- es vevő költségére és ek el fog adatni.
gombfának a helyszínen ferferman Testvérek és ai irodájában az üzleti zhetni. Ugyanott, vala- n a hivatalos órák alatt kinthetők.
s hó 15. napján.
Bumer Alfréd sk.
zjegyző.

MÉNY
ügyben
ég elemi fiu- vagy leány- elszóllítanak, hogy aug- és 1 óra közt) Eötvös- ek.
jelentkeznek, tekinte- an látogatta az iskolát,
g iskolaszékének 1921. téséből:
Neumann Mór,
elnök.

על
מאת הרב הנאון
גלאונר אבידן
100 מחירו
הרוצה להשיגו י

Körben, ha finom cukorkát akar!

Szorgalom!

vevő körömet, miután vé vált, módomban áll evőimet a legolcsóbb áruval kiszolgáltatni. — teljes tisztelettel

és Társa

ora R.-T.

edéget. Előrendelt Szesz nagyraktár

Fűszer csarnok
-detalle 2254-1
(HOSSZU-U.) 1

2248-1
hogyan Nagy-
-társaság
-esvár)
-ből állandó
-ARSASÁG

végződni és Nyugatmagyarország kiűritése augusztus 27 én meg fog történni.

Legutóbb érkezett hírek szerint az antant budapesti főmegbízottjának az a rendelkezése, mellyel a baranyai eseményekre való tekintettel Nyugatmagyarország átadását két nappal elhalasztotta, osztrák politikai körökben igen kellemetlen hatást keltett.

Sopronban, függetlenül az átadás elhalasztásáról

pénteken összeült a tábornokok bizottsága,

Davy osztályfőnök és Sigray fő kormánybiztos bevonásával. A formális átadás a Budapestről elrendelt haladék miatt, nem pénteken történt meg,

havem csak vasárnap fog végbemenni és az 27-ike helyett 29-én fejeződik be.

A tábornoki bizottság péntek óta állandóan ülésezik és az átadás végleges befejezéséig ugyszólván permanenciában is marad.

Palesztinai levél

A politikai és gazdasági válság — Hibák és mulasztások — Igazi munkásvezért — A mózesi szocializmus

Egy neves magyarországi zsidó orvos, aki egy év előtt költözött ki Palesztinába, bár otthon igen jó praxissal bírt, írja az alábbi sorokat egyik barátjához. Komoly, súlyos meglátások és ítéletek foglaltanak a levélben, de semmi okunk sincs, hogy bátran szemébe ne nézzünk az igazságnak és meg ne birkozunk a nehézségekkel. A mulasztások nagyjából bennünket, itthonmaradottakat terhelnek, lassuk a következményeit, hogy utólag munkával és áldozatkészséggel kipótolhassuk a hiányokat.

Jeruzsálem, 1921. július végén. Eddig nem sokat irhattam, mert még mindig a kezdet nehézségeivel kell megküzdenem. Hála Istennek most azonban már ismerik a nevemet és indul a praxisom is, de azokat a terveket, amelyekért tulajdonképen jöttem, még eddig kivinni nem tudtam. Nagy akadályom, hogy sem orosz, sem amerikai nem vagyok, mi magyarok ugyanez nehezében tudunk valamire vergődni. A magam részéről: alea jacta est, a kocka végleg elvan vetve. A visszatérésre nem gondolok és minden deprimáló jelen állapot ellenére küzdeni akarok népiünk jövőjéért és a régi új hazánk felvirágzásáért.

Ha deprimáló jelenről beszéltem, meg kell bővebben magyaráznom, mit értek ezalatt. Nem a magam dolgát. Mi itt egy súlyos politikai és gazdasági válságon megyünk keresztül, amelyhez még igen sok embernél lelkiválság is járul. Akik hivatra lettek volna vezetni és vezetik a zsidó ügyeket, azok itt alig néhány ember kivételével orosz zsidók. Ez magától értetődik, mert hiszen dolgozó ember régebben csak Oroszországból jött. Az még akkor és ott is dolgozott, ahol és amihez eleinte nem is értett, ellenben mi magyar és osztrák zsidók ott és abban sem dolgoztunk, amihez értettünk volna.

Politikai és munkáügyekben tehát eddig túlnyomó részben az oroszok vezettek, annál inkább, mert világnézetük folytán nemcsak egyedül csodáktól és magasabb égi hatalmak beavatkozásától várták az ország visszaszerzését, hanem tudták, hogy önjerejükből és önmunkájukból is hozzá kell járulni. Segíts magadon és az Isten is megsegít — vallották rendületlenül.

Disraeli óta közhelyé vált, hogy minden országnak olyan zsidói vannak, mint amilyent megérdemel. Vagy másképen kifejezve, a zsidók az összes rossz szokásait átveszik annak az országnak, amelyben laknak. És ez a mi részünkre nagy szerencsétlenség, mert ezt a dolgot, szívós, bátor elemet képtelenné teszi a kormányzásra és vezetésre. Az orosz zsidó magával hozta a rendszertelenséget, adminisz-

trálni csak a hivatalnokok garmadáival tud. A sok hivatalnok alkalmazása pénzügyileg súlyosan érintette az országot, amit az angol kormányzat antiszemita, vagy arab politikát üző hivatalnokai kihasználnak arra, hogy a közigazgatásba minél több keresztény arabot vigyenek be a zsidók és muzulmánok rovására. A lakosság számaránya becslésem szerint: 500 ezer mohamedán, 100 ezer zsidó és 40 ezer keresztény arab. A hivatalokban ez az arány megfordítva van.

A kapitalizmus elleni harc a munkáspártok részéről — van vagy öt-hat is — itt is érezteti hatását, véleményem szerint egészen elhibáztatott. Ebbe az országba elsősorban tüke kell, nagyarányú investálásokról szükségesek. Ide egy széles látókörű, rendezett agyvelejtű, közép-európai munkásvezér kellene, aki tud szervezni, a cél és helyzet szerint tud taktikát adni és mindenekelőtt a munkásság jóléti intézményeit építené ki. Ha ez az ember pedig egy igazi isteni szellem volna, aki a marxi gyűlölködő és késhegyig harcoló szocializmus helyett a mózesi szocializmust hozná: a munkás és munkaadó közötti megértést, méltánylást és igazságot, akkor innen indulna ki az egész emberiség igazi megváltása. Ha a kapitalizmust nem megsemmisíteni, hanem mentálitását megváltoztatni akarnák a mózesi dekrétumok (üzed, jóvel stb.) intézményes bevezetésével és az új generáció vérébe való átplántálásával, akkor a tüke csak áldás lenne.

Ezt az időt várom, efelé dolgozom és ha én már nem is fogom megérni, de bizony hiszem, hogy ideje el fog következni. És ez nem holmi keresztényszocializmus zsidó kiadásban, mert azt a zsidóság iránya és szelleme kizárja, érte ezalatt az igazi zsidóságot, mely nem ismer különbséget ember és ember között sem fajra, sem vallásra, sem állampolgárságra nézve.

Egy-örvény és egy jog legyen nektek és az idegeneknek, aki országotokban tartózkodik — mondja és tanítja nagy mesterünk Mózes. Szociális tanításiban, nem hivatkozik papra, oklézsiára, született vezetőkre, mert csak egyetlen tekintélyt ismer: Istent. Ebben különbözik nagy vonásokban a mózesi szocializmus az u. n. „keresztény“ szocializmustól.

Ma még nem Cionnak országa, de angol gyarmat európai eszmékkel és irányokkal. Megfelelő vállalkozás és tüke kell, hogy olyan embereket fogadhasson be, akik megváltoztatják. Remélhetőleg Európában is más eszmék és irányok fognak mihamarább győzedelmeskedni, ha nem másért, az emberek éleési lehetőségeért, különben az európai népesség nagy részében kipusztul. A halottat pedig a legszebb jelzések sem támasztják fel. Élni, élni, örülni isten szép világának, élvezni a természet és művészet, meg a tudomány szépségeit, élni testvéri szeretetben és támogató megértésben. Mikor fogja már a „kulturerberiség“ megérteni azt négyezer év előtt elhangzott tanítást!

Hírek Oroszországból

Páris, aug. 21. Oroszországból még mindig megdöbbentő hírek érkeznek az éhínség mereteiről és a pusztító járványok terjedéséről. Az oroszországi hatásterület még növeli, hogy Dél-oroszországban óriási tüzek pusztítanak. Falvak és nagy erdőterületek állanak lángokban. A tüzet állítólag az óriási hőség idézte elő. A turkesztáni szövetségi tanács rendelkezést kötelezte a lakosságot, hogy a hatóságoknak legyen segítségére az oltás munkájában.

Rigai jelentés szerint egész Oroszország területére hatályon kívül helyezték az alkoholtól való szigorú tilalmat. Ezalatt a szovjet-kormány egyik legelső intézkedését vonta vissza. Egy másik kormányrendelet megengedi a házak és telkek egykori tulajdonosainak, hogy azok házaikat vagy telkeiket az államtól visszavásárolják.

A „Matin“ közlése szerint Lenint Moszkvában meg akarták mérgezni. A merénylet nem sikerült.

Életünk gyermekeinkben teljesül. Magunknak alunk, ha a Tarbutnak adunk

Héjjas tisztljel megröbánták a solti zsidókat

Ejszakai program — A solti zsidók Budapestre menekülnek

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Keddén vásár volt Solton. A helybeli és környékbeli kereskedők nagy izgalommal készültek a vásárra, mert már napokkal előbb azt az értesítést kapták, hogy a vásár nem fog simán lefolyni. A hír nem bizonyult igaznak, mert a vásáron semmiféle zavaró incidens nem történt. A vásáron résztvevő zsidók már azt hitték, hogy egyszerű felültetésről vagy ijesztgetésről van szó, amikor éjszaka nagy lövöldözés riasztotta fel a falut.

Hétfőn este, mint a „Bécsi Magyar Újság“ írja, már ott voltak Solt község főutcáján a Héjjas-különmény tisztljel, betörték néhány ablakot és

Órákon keresztül lövöldöztek.

Éjfél tájban minden zsidót külön kihivattak házukból és külön-külön azt az ajánlatot tették nekik, ha ezer koronát fizetnek, akkor a másnapi vásáron nem bántják portékájukat, ha azonban nem adják át azonnal a pénzt, akkor mindentüket szétörök. A kereskedők legnagyobb része, akik ismerték a különményi tiszteknél ezt a módszerét, sietve lefizették a kívánt összeget a Soltra kiszállt különményi tisztek vezetőjének.

A négy különményi tiszt minden zsidó házában megjelent s ahol a kaput nem nyitották ki,

sortűzet adtak le.

Nagyon sok golyó a házszobákba repült be. Mikor a lövöldözés egy pillanatra elcsengett, Lederer Adolf háza tájáról kétségbeesztő kiáltás hallatszott. Lederer, amikor ajtaját fesszgették, egy hátsó ajtón kisurrant az utcára, mire a különményi tisztek utanaavetették magukat, az egyik hátulról elgáncsolta s amikor a földre zuhant,

puskatussal addig ütöttek, amíg kiszorították.

Amikor elvégezték gyilkos munkájukat, Lederer holttestét otthagyták vérbefagyva a község főutcáján és a zsidókat azzal vigasztalták:

— Ha még volna töltényünk, lenne itt nemulass!

Feltűnő, de viszont eléggé megmagyarázható jelenség az, hogy a solti csendőrség a lövöldözés és a gyilkosság egész ideje alatt nem volt látható. Csak akkor jöttek elő a csendőrlaktanyából, amikor a gyilkosok már messze jártak. Másnap mondotta csak meg Heller Ferenc községi jegyző a solti zsidó kereskedőknek és földbirtokosoknak, hogy neki nem volt módjában megakadályozni a történetet és legjobb lesz, ha miudnyájam elmennek Soltra!

mert szerinte a solti csendőrség oly kis létszámu, hogy azzal egy újabb támadás esetén képtelenség a Solton lakókat megvédeni.

A Pestre menekült solti zsidó polgárokat Rassay és Drózdly képviselők a miniszterelnökhöz vezették, aki azonnal fogadta őket. A miniszterelnök szobájában jelen volt Hegedűs Lőránt és Bernolák miniszterek is, akik felháborodással vettek tudomást a solti eseményekről. Gróf Bethlen miniszterelnök pedig leült az íróasztalhoz és sajátkezűleg (!) terjedelmes jegyzőkönyvet vett föl, majd kijelentette, hogy azonnal a legerélyesebb nyomozást indítja meg nemcsak a gyilkosok, de a felbujtók ki-nyomozására.

Hír szerint már a miniszterelnök maga sincs megelégedve azzal, ahogy Pestmegyében a közigazgatás működik és ezáltal olyan intézkedéseket tett azonnal folyamatba, amelyekkel a nyomozást egyenesen a budapesti államrendőrség kezébe adta. (Jó kézbe!) A miniszterelnök egyébként állítólag a Duna-Tisza-közébe kormánybiztost fog kinevezni.

Százhatvan

— Az Budapest, ményt mostanában esete foglalkoztat legutóbbi évekig uralkodott, a k túrelmetlenség, kimélet nélkül v

Ismeretes, osztalya, a közösen az utolsó tatása elől nem osztályon zsidó örült, ha a fogakora szolgálati más vallásu párt is rekedt. Mert ha valaki zsidó lehetett. Igen az néhány esztendő előadója lett, m kiváló képességgé város tanintézet kedhetek, persz polgárainak nagyon ügyeitek gusok legjuleseb kolakban alkalm

Jött a kurzévesek voltak, s lákból, de ha rá vállalt a forradrendfőntartó sze pedagógiai muni hivatalából. Aki azt hihette, mos követő harmadik esni és sovány nem fogják kim

Az, hogy tókká degradált gáló neves tanfőváros legismert részének a névs iskolai igazgató, igazgató, dr. Kr Dallos Sándor, Adolf, polg. isk. isk. igazgató, D Samu, Szűcs Jé Rózsa Vilmos, Rózsa Károly, Halász Ignác, K Bernát, Kardos

De itt nem Jenő ur, aki ma forradalmár volt nem tettekkel te oktatásügyek életornál kurzisztáblése az volt, h tanítónőt bocsátó varésben olyan a háborúban ele

A kenyér van Timár Szar író és publicista padí és irodalmi János, aki a h katonának. A után nyomban t lévén, azonnal a homlokon találv esett. Timár S gyermek elveszté tengerfájdalmávt hagyta. Barátok az állást a város körök teljes m Zilahy Kiss Jenő

Epen ez a fittyet hánynak székesfőváros 6 rendeletet lépte

**Széljel
solti zsidókat**

— A solti menekülnek...
A helybeli és...
izgalommal ké...
napokkal előbb...
gy a vásár nem fog...
bizonyult igaznak...
zavaró incidens nem...
zsidók már azt...
tétről vagy ijeszti...
szaka nagy lövöldö-

Bécsi Magyar Újság...
szség fűteáján a...
betörték néhány

Lövöldöztek.

Alőn kihivattak há...
ajánlatot tették...
nek, akkor a más...
portékájukat, ha...
nal a pénzt, akkor...
eskedők legnagyobb...
bítményi tisztéknek...
zették a kívánt ösz...
lönítményi tiszték...
iszt minden zsidó...
kaput nem nyitot-

ak le.

bakba repült be...
lanatra elmúlt...
érségbejött kialto...
r ajláját feszor...
urant az utcára...
tanavetették ma...
mosolta s amikor

útittek,

edett...
unkájukat, Lede...
efagyva a közseg...
vigasztalták:

nyünk, lenne itt

gégé magmagyaráz...
ti csendőrs a...
gész ideje alatt

or jöttek elő a...
gyilkosok már...
tta csak meg Hel...

solti zsidó keres...
k, hogy neki nem...
a történeteket és

udnyáján

tró,

re oly kis lét...
támadás esetén

megvédeni.

zsidó polgárokat

a miniszterelnök...

adta ötöt. A mi...
völt Hegedűs Ló...
is, akik felhábo...
solti események...
nők pedig leült...
g (!) terjedelmes...
ijelentette, hogy...
nozást indíttatja...
a felbujtók ki-

iszterelnök maga

gy Pestmegyében

ittal olyan intéz...

Ujabb földönfutók
Százhatvanhat tanítónőt bocsátottak el Budapesten, a főváros szolgálataiból — Timár Szaniszló özvegye

— Az Uj Kelet tudósítójától. —
Budapest, augusztus 20. A zsidó közvélemény mostanában a kurzusnak egy fölháborító esete foglalkoztatja. Budapest fővárosba, ahol a legutóbbi évekig aránylag szabadelvű szellem uralkodott, a keresztény kurzussal bevomult a türelmetlenség, a kegyetlenség és egzisztenciák kímélet nélkül való megfosztása.

Ismeretes, hogy a város egyetlen ügyosztálya, a közoktatásügyi volt az, ahol különösen az utolsó évtizedben a zsidók alkalmaztatása elől nem zárkóztak el. A többi ügyosztályon zsidó ember nem igen boldogulhatott; örült, ha a fogalmazói tisztséget kétszer akkora szolgálati idő után nyerhette el, mint más vallású pályatársa. És itt rendszerint meg is rekedt. Mert már különös szerencse volt, ha valaki zsidó számozása ellenére tanácsnok lehetett. Igen szerencsés volt Déri Ferenc, aki néhány esztendővel azelőtt a közoktatásügyi előadója lett, majd helyettes polgármester. A kiváló képességű tisztviselő rezsimje alatt a város tanintézetében zsidó tanerők is elhelyezkedhettek, persze távolból sem a város zsidó polgárainak megfelelő számarányában. És nagyon ügyeltek arra, hogy csak a pedagógusok legjelesebbjei kapjanak a budapesti iskolákban alkalmazást.

Jött a kurzus és a zsidókat, ha próbaévesek voltak, szó nélkül kihajigálták az iskolákból, de ha rá tudták sütni, hogy szerepet vállalt a forradalmak valamelyikében, akár reudöntartó szerepet is, akkor megőszülhetett pedagógiai munkában, könyörtelenül kitétek hivatalából. Aki a nagy rostáláson átment, azt hihette, most a forradalmak lezajlása után követő harmadik esztendőben nem fog baja esni és sovány egzisztenciából a kurzus hiénái nem fogják kimarni.

Mi történt mégis?
Az, hogy a zsidó iskoláigazgatókat tanítókká degradálták, köztütk évtizedek óta szolgáló neves tanterfiakat. Ide írjuk a székesfőváros legismertebb zsidó iskolaigazgatói egy részének a névsorát: Déri Zsigmond, főreáliskolai igazgató, Hajdu Miklós, felsőkereski isk. igazgató, dr. Krausz Jakab, polg. isk. igazgató, Dallos Sándor, polg. isk. igazgató, Sziklás Adolf, polg. isk. igazgató, Hajnal Jánosné, polg. isk. igazgató, Déri Pál, Vadász Vilmos, Bíró Samu, Szűcs Jenő, Szántó Jenő, Erős Antal, Rózsa Vilmos, Kovács Miksa, Kallós Simon, Rózsa Károly, Rappai Farkas, Novák Izsó, Halász Ignác, Kallós József, Sór Mihály, Balla Bernát, Kardos Samu.

De itt nem állottak meg. Zilahy Kiss Jenő ur, aki már a forradalmak előtti nagy forradalmár volt és pedig nem elméleti, hanem tettekkel tényező, a kurzusban a közoktatásügyek elére lendült és minden inkvizitornál kuruzsább akar lenni. Utolsó ténykedése az volt, hogy százhatvanhat zsidó szaktanítónőt bocsátott el a város szolgálataiból, javarészen olyanokat, akiknek férje vagy szülője a háborúban elesett.

A kenyér nélkül marsadt tanítónők között van Timár Szaniszló özvegye is. Timár jónévű író és publicista volt, országosan ismert szinpadai és irodalmi kritikus. Egyetlen fia volt, János, aki a háború utolsó évében vonult be katonának. A fiatal orvosnövendék a kiképzés után nyomban a frontra jutott, ahol offenzíva lévén, azonnal tűzbe került és egy golyótól homlokán találva, a harc első órájában elesett. Timár Szaniszló a tehetséges, egyetlen gyermek elvesztését csak hetekig tudta túlélni. A szerencsétlen ember meghalt és az asszonyt tengerfájdalmával, minden kereset nélkül itt hagyta. Barátok és tisztelők megszerezték neki az állást a városnál, ahol a felsőbb intézőkörök teljes melegegedésére működött. Most Zilahy Kiss Jenő jóvoltából az utcán van.

Epen ez az eset jellemzi, hogy mennyire fittyet hányanak kurzusok a törvényeknek. A székesfőváros 618/1918. szám alatt szabályrendeletet léptetett életbe, amely szerint:

„Azokat a szaktanítókat, akik két éven át köteleességeiknek minden tekintetben jól megfelelték s magatartásuk kifogástalan, a tanács állásukban megerősíti s részükre egyttal a magasabb illetményt kiutalja.”
Ezeket a tanítókat pedig véglegesítették, hiszen fizetésükből levonták a nyugdíjilletményt is.

Igy fest a létbiztonság Budapesten Zilahy Kiss Jenő kommunista-kuruzsista égisze alatt. A fölháborodott zsidó közvélemény egyelőre nem tehet mást, minthogy a szerencsétlen tanítónőknek családoknál szerez elhelyezést.

Hoffmann tábornok Hindenburgról és Ludendorffról

— Az Uj Kelet tudósítójától. —
Berlin, aug. 21. A lapokat és a közvéleményt élénken foglalkoztatja az a nyilatkozat, amelyet Hoffmann tábornok adott egy drezdai szocialista újságnak. Níelőleg nem adott, mert csak elmondta nézeteit Hindenburgról és Ludendorffról az újságnak, de nem hatalmazta fel azt a nyilatkozat közzétételére. Főleg ebből a kijelentésből állott Hoffmann tábornok rektifikációja, mikor a nyilatkozat nyomán nagy megrökönyötés támadt.

Hoffmann tábornok szerepe eléggé ismert. Mint vezérkari főnök Hoffmann volt a keleti front tényleges vezetője, attól fogva, hogy Hindenburg és Ludendorff átvettek az egész német hadsereg vezetését és a nyugati front parancsnokságát. Hindenburg és Ludendorff emlékirataiban a legkiválóbb német tábornokok egyike gyanant beszélnek Hoffmannról és a szelcs nyílvá az ő főleg a brszlitóvzsi tárgyalások alkalmával kezdett érdeklődni a tábornok iránt. Ludendorff eredetileg személyesen akart résztvenni a breszti konferencián, de utóbb Hoffmann tábornokra bízta a német vezérkar képviselőlet és Hoffmann volt az, aki egy szép napon fölállt és kardjára csapott, amikor Trocki beszédei vég nélkül elnyújtották a tárgyalásokat. Egy kissé váratlan, hogy ilyen előzmények után Hoffmann tábornoknak most szocialista barátai vannak, de — tempora mutantur.

Hoffmann mindenekelőtt kijelentette a nyilatkozatban, amely csak magánbeszélgetés volt és nem nyilatkozat, hogy a legnagyobb német háborus bűnös Falkenhayn tábornok, aki vezérkari főnöksége alatt két esztendeig pazarolta kíméletlenül a német vért, anélkül, hogy egy logikus és reális haditerve lett volna. Azután elmondotta, hogy Kuhlmann hűtügyi állásaitkár olyanokat hazudott a breszti tárgyalásokon, amilyeneket csak az tud hazudni, aki huszonöt esztendeig tanulta ezt a mesterséget a német külügyi hivatalban. Ludendorff könyve egy ügyes ügyvéd védőirata, amikor a tények meghamisításáról és hazugságokról van szó. Egyébként ostobák az emlékiratok és tele vannak tévedésekkel. Ami Hindenburg emlékiratait illeti: ezt a könyvet még a kutyák is megugatják. Az egyetlen ember, aki jó könyvet írt, mert alaposan ismeri a tényeket és mert becsületes öreg fiú, Tirpitz nagydírmírális. Ami engem illet, folytatta Hoffmann, én nem írhatok memoárokat, mert akkor mindenekelőtt azt kellene lelepleznem, hogy Ludendorff igazán nem nagy hadvezér.

Hazudott még gróf Bernstorff is Hoffmann szerint, mikor a német parlament által kiküldött bizottság előtt azt mondotta, hogy a kíméletlen buvárhajóharc nélkül elmaradt volna az amerikai hadüzenet. Hoffmann tábornok feleségének éppen ellenkezőjét mondotta Bernstorff az Adlon-szállodában és kifejtette, hogy már a kíméletlen buvárhajóharc megindítása előtt befejezett tény volt az amerikai hadüzenet.

A marnei vereséget a német hadvezetőség számársága okozta, Hoffmann drasztikus kijelentése szerint, mert egy iskolágyereknek is látnia kellett volna, hogy a balszárnyon tíz olyan hadosztály áll, amelyeknek ott nem le-

het baszeát venni, viszont a jobbszárnyon hiányzott ez a tíz divízió. Ha ezeket a hadosztályokat idejekorán átviszik a balszárnyról a jobbszárnyra, akkor Paris elesik és nem köve kezük Joffre tábornagy győzelme.

Nagyjából ugyanazt a hibát ismételték meg 1918-ban, amikor Ludendorff egymillió katonát kapott a nyugati fronton, egymillió olyan katonát, aki tele volt harcikedvvel. Ha ezt a hatalmas erősítést egyszerre és egy ponton veti latba Ludendorff, akkor az angol-francia front áttörése csakugyan sikerült volna és könnyű lett volna kicsikarni a döntést. Azonban Ludendorff megint a régi, rossz recept szerint dolgozott, szétforgácsolta a friss erőket és részletekben morzsolta fel őket.

Szamárság volt — mondja Hoffmann — felhúnkát végezni a sikeres olasz offenzíva alkalmával, amikor még néhány divízió lathavetésével egész bizonyosan folytatni lehetett volna az előretörést Génnaig és Velencéig. Ez egyrészt békére kényszeríthette volna Olaszországot, másrészt jó pozíciót adott volna Franciaország hábtámadására. Conrad von Hötzendorf volt a jó hadvezér és nem Ludendorff, fejezte be kissé meglepően fejtegetéseit Hoffmann tábornok.

A népszövetségi tanács októberben dönt Felsőszilézia ügyében

Sztrájkolnak a felsősziléziai lengyel bányászok — Lloyd George bizik az angol ir megegyezésben

— Az Uj Kelet munkatársától. —
Páris, augusztus 21. A „Temps” információja szerint a népszövetségi tanács Felsőszilézia ügyében egyelőre csak egy napig fog tárgyalni. Ezen a napon megválasztják azt a megbízottat, aki tanulmányozni fogja Felsőszilézia ügyét, hogy azután beszámoljon Felsőszilézia felosztásának anyagáról a népszövetségi tanács előtt. A megbízott Geniben fogja munkáját folytatni és valószínűleg szeptember végén már elő adhatja az ügyet a népszövetségi tanácsnak. A „Temps” ebből arra a következtetésre jut, hogy

október végénél előbb a népszövetségi tanács végleges döntést nem hozhat.

Ez is a jobbik eset, mert ha a népszövetségi tanács a megbízott jelentése alapján nem vállalná a döntést, döntő bíróságot fognak kiküldeni, ami újabb időkitolást jelent.

Felsősziléziában az izgalom újabban fokozódik. A bányászok lengyel munkássága sztrájkba lépett. A sztrájknak demonstráció jellege van: ezzel akarják a lengyel munkások a népszövetségi tanácsot arra kényszeríteni, hogy

tribunák és más szénbánya-vidékeket Lengyelországhoz csatolják.

A lengyel munkássággal szemben a német bányatulajdonosok szintén ellentállásra készülnek. A szénbánya-tulajdonosok elhatározták, hogy abban az esetben, ha az antant Felsősziléziát Lengyelországnak ítélné, valamennyi ipari telepet és fizemet szétromboltatják.

Az ir kérdésben egyelőre nem történt semmi újabb esemény. Lloyd George a pótvalasztások alkalmával beszédet mondott, amelyben az általános belpolitikai kérdések ismertetése mellett

beszél az ir-kérdésről is.

Ellentétben mindazzal, ami az utóbbi napokban erről a problémáról a nyilvánosság elé került, kijelentette, hogy a tárgyalások az ir politika vezetőfőfriaival nem szűntek meg, a kilátások kedvezőek és remélni lehet, hogy Anglia és Irország évszázados konfliktusa végre teljesen el fog simulni. Beszél a leszerelési konferenciáról is, amelyről kijelentette, hogy ez az első lépés a világ békéje felé.

A Tóra előtt emlékezettek meg a Tarbutról. A Tarbut a mi mozgalmunk gerince, mert az új jövőt készíti elő

Vasuti katasztrófa Nagyiklódnál

Féktörés okozta a kisiklást — Négy kocsi felborult — Két halott három sebesült — Balogh Árpád mozdonyvezető a szerencsétlenségről

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Súlyos vasuti szerencsétlenség történt hétfőn reggel a nagyiklódi állomáson. A reggel hat óra negyvennyolc perckor Désről Kolozsvárra indított szamosvölgyi vonat podgyász-kocsija féktuskójának eltörése következtében kisiklott és az utána következő három személykocsit is magával rántotta.

A vonatvezető és a halauz meghalt, három utas könnyebben megsérült.

Balogh Árpád mozdonyvezető, ki a szerencsétlenül járt vonaton teljesített szolgálatot a katasztrófáról a következőket mondotta:

— Nagyiklód állomás kijárójánál történt a kisiklás. A podgyászkocsi féktuskójának függővasán régi törés volt, amit nem javítottak ki. Nem tudni, mi tartotta össze, de ma reggel teljesen kettétört és esése közben fenakadt a biztosítókengyelben. A kocsi kis ideig magával húzta a földön. Az egyik váltónál, ahol két sín pár kereszteződik, beleszortolt a két sín föl alkotott ékbe s az egész fékberendezést kiszakította.

Az utána szaladó kocsi ke-reke ráfutott a fékberendezésre és kisiklott.

A mozdonyról csak győnge rándulást éreztünk, de ez és a vonat szokatlan imboly-

gása magára vonta figyelmemet és a vészfék után azonnal megállítottam a vonatot. A kocsi súlyánál és röperjénél fogva azonban három személykocsi kiugrott a sínekről, amelyek fel-fordulásuk közben a podgyászkocsit is magukkal rántották. A kisiklott kocsik erősen megsérültek. Három utas könnyebben megsérült. Kis Mihály vonatvezető és Ruzs Tivadár kalauz, akik a podgyászkocsiban tartózkodtak,

kiugrottak, vagy kiestek a vagonból és az utánuk jövő kocsi remjait maguk alá temették őket.

Mind a ketten meghaltak.

A szamosvölgyi vasútnak a kolozsvári pályaudvaron levő kirendeltséghez érkezett távirati jelentés szerint, hogy a szerencsétlenség nem járt még súlyosabb következményekkel, csak annak köszönhető, hogy a mozdonyvezető idejében lett figyelmes a podgyászkocsi dőlőgésére s nem vesztette el a lélekjelentét, hanem

negyven méternyi távolságon belül megállította a vonatot.

Déliután különvonattal, Denifle felügyelő vezetésével bizottság utazott a helyszínre, hogy a vizsgálatot megkezdje s megállapítsa, hogy a katasztrófaért mit terhel felelősség és a romokat eltakarítsassák. A forgalmat átállással bonyolítják le.

A magyarországi követelések és tartozások

Szeptember tizenötig tart a bejelentés — Mit kell bejelenteni? — Az Iparkamara augusztus 30-iki gyűlése

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Szombaton délután öt órakor a Magyarországgal való gazdasági felszámolás tárgyában értekezlet volt az egységesítő bizottság első osztagján. Az ülésen dr. Mihály Tivadár miniszter elnökölt. Jelen volt még Simionescu pénzügyi vezérigazgató, Methes prefektus, az iparkamara és a sajtó egy-egy képviselője, valamint több bankember.

Jon Lepadat, a likvidációs bizottság elnöke, aki az értekezletet összehívta, ismertette a kormány által kiadott likvidációs rendeletet, amely a román állampolgároknak magyarországi tartozásairól és követeléseiről intézkedik. A terjedelmes rendelet szerint minden korona-valutában fennálló követelés és tartozás legkésőbb szeptember 15-ig bejelentendő a nagy-szebeni „Biroul Solidaritati” (Banca Albina) irodához. Bejelentés alá esik többek között minden román állampolgár Magyarországon fekvő magánbirtoka és más ingatlan vagy ingó vagyona, jelzálog és lomberkölesség, postatakarékpénztári követelés, nyugdíj és más alapok, ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogok, bírósági letétek, az 1918. november 3. után kötött szerződések, ha ezek román állampolgár-tulajdonában vannak és a szerződés tárgya Magyarországon van.

A rendelet kötelezi azokat a bankokat, amelyeknek a központja Romániában működik, de magyarországi fióktelestük is van, hogy 1918—19—20. évi rendes és az 1921. június 30-ig terjedő nyers mérlegüket mutassák be. A bejelentések bármely nyelven tehetőek. Akik a jelzett határidőig nem tesznek elégét a bejelentésnek, jogaik érvényesítésére az állami támogatást elvesztik.

A rendelet fontosságára s bonyolult voltára való tekintettel a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara augusztus 30-án délután 3 óra gyűlést hív össze a körzetébe tartozó kereskedelmi és ipari érdekeltségek bevonásával. A gyűlésen Vasile Vlaicu a likvidációs bizottság utasca leg elnökölt s tájékoztatni fogja az érdekelteket a rendelet intencióiról, a bejelentés módjairól, valamint a követelések és tartozások diplomáciai likvidációjáról.

Fiatalkornak bünszövetsége

Gyorsvonatot akartak kirabolni — A detektívregények hatása

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, augusztus 20. A rendőrség tegnap letartóztatta Cernik Károly tizenhét éves kereskedelmi iskola tanulóit és Tovin Ferenc barátját, akik egy hónappal ezelőtt betörték Izrael Jakob ruhakereskedő lakásába és itt Fanning Teréz szobalányt megkötözték, a száját betömtek. A két gonosztevő azután feltörték a lakás szekrényét és a bennük talált értékeket magukhoz véve, elislettek.

Másnap a két betörő egy közeli fürdőbe érkezett egy 16 éves leány társaságában, a kőről kiderült, hogy a ruhakereskedő rokona és ő adta a megfelelő utmutatást a betörés sikeres végrehajtására. A két fiatal ember a fürdőn elegánsan élt, de amikor a betörésből származott pénzüket elfogyott, a fürdővendégek között folytatták a lopást és rablást. Egy alkalommal tettenérték őket és a rendőrség Bécsbe kísérte a jeles társaságot.

A fiukról kiderült, hogy jó családból származnak, de a rossz társaság és különösen az amerikai detektívrománok olvasása kalamajka való hajlamosságot plántált beléjük. A nyár elején megállapodtak, hogy bünsz uton pénzt fognak szerezni, amiből eleinte könnyű életük lesz, és később a pénz segítségével kivándorolnak. Megállapodtak abban, hogy revolverrel megállásra kényszerítenek egy Bécs felé menő gyorsvonatot, amelyen külföldi valutával rendelkező utasok lesznek és ezeket ki fogják fosztani. Ga a revolveres merénylet nem sikerült, akkor a következő napon más kísérletet tennének: a síneket fölszakítják és a vasuti katasztrófából előálló zűrzavart használnak föl rablásra. Egy harmadik tervük is volt, hogy éjjel belopóznak az első osztályú fuhrakba és kloroformmal elaltatják az utasokat.

A tervük a letartóztatás következtében abbamaradtak. A rendőrség azt hiszi, hogy a két fiatal bünsz lelkiis meretét több olyan bűn terhelte, amit nem valósítottak be.

— Zsidó farmer mint miniszter-elnök. *Montrealból* jelentik: A kanadai Alberta államban új kormány alakult, amelynek élére Herbert Greenfield zsidó származású farmer került. Alberta parlamentje és kormánya tulajdonképpen farmerek.

PIS PUS

○ Valamikor nagy becse volt, reszketve gyűjtötték az emberek, fájo szívvá váltak meg tőle, a boldogságot jelentette, a legnagyobb hatalom volt: — holnap talán sajtót fognak csomagolni benne. Különös világ ez, különös idő: ami egykor szent volt, szétfoszott a glóriája, ami egykor becses volt, rég a közönybe süllyedt, ami egykor szép volt, régen elkopott már. Az életnek és a sorsok kerekéi fordultak egyet, király volt Károly, most futó idegen. Az életet, a jólétet, a hatalmat jelképezte a kékhasu bankjegy, most rongypapír, amelyet kopatába visznek, hogy majdan, nemsokára drága és nemes testével a szatócsboltokba vándoroljon és sajtót vagy kocsikenőcsöt takargasson. Eizony különös ez a világ: minosen benne semmi poézis: eltemeti a régi tekintélyeket és újakat terem magának. Eltemeti a régi pénzistent is: az Osztrák-Magyar Bank kékhasu jegyeit és ezzel egy letűnt, régi, elkopott világot. Már csak ezek a sokszor felülbélvezett, más más címerrel ellátott bankjegyek maradtak belőle. Nem viszik a lohtárba, nem dugják muzeumok padlására, még száműzetésbe se küldik: beledobják az ipar kátlanába, hogy új és hasznos anyag kerüljön ki majd onnan. A kékhasu bankjegyből, a monarchia utolsó veteránjából deli, delcog pakkolópapiros lesz: mert semmi sem veszendő, csak új formát kap. Mint ez a nagy vajudáson átesett világ.

✱

○ Az iróknak se lehet eligazodni. Ha akarom de Valerának hiszek, akit nem ismerek ugyan, de nekem mégis nagyon szimpatikus. Nem tehetek róla, Lloyd Georgnak is hiszek, akit szintén nem ismerek, de aki szintén nagyon szimpatikus. Ezért nem tudok és ezért nem tudsz te se, kátkedő olvasó, eligazodni az ir-kérdésben. Mert de Valera már hadat is üzent, kimondta az utolsó szót és én már szinte látom, hogyan robbannak fel rendőrségi épületek a zöld szigeten és hogyan sikkannak ki vonatok — mert a szanfeinisták veszedelmes ellenelék. És amikor így megrémülök, riadozok és velem rémülzs és velem riadozol te is, gyenge idegzetű olvasó, akkor egyszerre, mint a ramény anyyala megjelenik a választók előtt Lloyd George, beszél és beszédéből árad a bizakodás. Béke lesz az irkekkel, mert minden jól megy, a tárgyalások kecsgettek. De Valera háborút hirdet, Lloyd George békét jósol — vajjon kinek higgyek és kinek higgyél te, hitetlen olvasóm? Ezért nem tudok rendbe jönni az ir-kérdéssel, pedig ideje lenne már: mert semmi se új a nap alatt, még az sem új, hogy minden, minden a régiiben marad.

✱

✱ „Félve gondolok rá, — mondja Biró Lajos, vallomásaiban, — mi lesz akkor ha a palesztinai zsidó nemzet kis imperialista politikát csinál majd... és hadat talál üzenni valamelyik szomszédjának. Ez az ut nem az én utam... A magyarságom nem fenyeget többé ily veszedelemmel. A magyarságom nem választ el az emberiség életétől, hanem összeköt vele.” Másszóval, a zsidóság elválasztja Birót az emberiség életétől. Elválasztja, mert az emberiség hivatása, a fejlődés, az örök béke, a szociális igazságok felé halad, de hátha, esetleg, netalán, mégis, a palesztinai zsidó állam imperialista politikát találna csinálni. És háborukat viselne. Mert egyelőre ugyan úgy áll a dolog, hogy Palesztina a világ legszociálisabb berendezkedésű országának indul. Továbbá tudott dolog, — legalább is az emberek és statisztika az bizonygatják, hogy a zsidó nem valami harcias faj és egyáltalán nem szeret gyilkolni. De hátha Palesztina mégis háborút talál indítani. Nem valószínű ugyan, de hátha. Esetleg. Netalán. És ezért nem lehet Biró Lajos cionista. A magyarság — az már más. Egészen más. A magyarság soha háborukat nem viselt, soha imperialista politikát nem csinált, soha szociális elnyomás, kizsákmányolás, uri ingyenelés, grófi kiváltságok, megyei sógorkomaság, — zsidógyilkolás, Tiszaezlár soha, soha Magyarországon rendszer nem volt, most sem az, tehát a jövőben sem lesz az. A magyarság tehát nem választja őt el az emberisegtől. Oh, oh Biró Lajos!

Lloyd G
kinti a

Pa

párisi m
vel fogl
gök győ
vítás. C
is közöl
molyan
Konstan
patok és
meg a t
Lloyd G
harctéri
zódés m
ten kötn
zancot.
kell fog
sevresi
szünteté

A
előre. A
kilóméte
ellentáll
ügynöks
irányába
elf glalt
vannak
muljana
előtt vá
főnyi ke
sereget
hogy a
zébe ke

nyu

A
hadügyn
kovinai
Románia
kapcsol
hogy a
tosítani

M
ország k
hogy a
pataink
őket és
Ez
zások a
ország s
meztess
határme
Románi

Z
rancsno
sítésere
hajtása
arabia
tézkedé

A
nescu k
mányna
zéköt, a
biztos
A válas
gezték
rin fant
nisztert
városáb
kilómét
állapot

A

F
tember
tárgyak
miniszl
csak a
ország
kizsák
akarja

Harc Konstantinápolyért

Lloyd George állítólag megszüntetnek tekintni a sevresi békét — A görögök előrenyomulása Angora felé

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, augusztus 21. Az „Idea Nationale“ párisi munkatársa és kisázsiai front eseményeivel foglalkozik és megállapítja, hogy a görögök győzelme Kisáziában nem lehet többé vitás. Cikkében szenzációs politikai információt is közöl. Azt írja, hogy az angol kormány komolyan foglalkozik azzal a gondolattal, hogy Konstantinápolyt firtassák ki a szövetséges csapatok és helyettük a Görög csapatok szállják meg a török fővárost. Az olasz lap szerint Lloyd George állítólag kijelentette, hogy a harcéri események következtében a békeszerződés megszünt, új szerződést fognak a Keleten kötni, amely Görögországnak visszadja Bizáncot. Az olasz lapnak ezt a hírt kétkedéssel kell fogadni, mert, ha szó is volt eddig is a sevresi béke revíziójáról, annak teljes megszüntetéséről soha.

A görög csapatok győzelmesen haladnak előre. A legutóbbi három nappal kilencven kilométeres utat tettek meg és az ellenség ellentállását mindenütt megtörték. A Havasügyönkség is jelenti, hogy a görögök Angora irányában előre nyomultak és az új állásokat elfoglalták. A jelentések szerint a görögök elvannak szánva arra, hogy Angora ellen nyomuljanak. A török csapatok helyzete Angora előtt válságos. Angorát körülbelül hatvanezer főnyi kemalista-hadsereg védelmezi. Ezt a hadsereget azonban az a veszedelem fenyegeti, hogy a város elestével a görög haderők kezébe kerül.

Orosz rablóbandák nyugtalanítják a határvidéket

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A legutóbbi minisztertanácson Rascanu hadügyminiszter beszámolt beszarábiai és bukovinai utjáról, mely egyes orosz bandáknak Romániába történt többszöri betörésével volt kapcsolatban. A minisztertanács elhatározta, hogy a legradikálisabb módszerekkel fogja biztosítani a határmenti vidék nyugalmát.

Ma érkezett bukaresti távirat szerint egy orosz különítmény tegnap átkelt a Dnyeszteren, hogy a partmenti felvakban fosztogasson. Csapatok bekerítették a rablókat, lefegyverezték őket és elszállították az ország belsejébe.

Ezen napról-napra megismétlődő portyázások arra készítik a kormányt, hogy az orosz szovjetkormányt nyomatókusan figyelmeztesse annak komoly konzekvenciáira, ha a határmenti csapatok állandóan nyugtalanítják Románia határait.

Zadik tábornok, a moldvai csapatok parancsnoka az összes rablóbandák megsemmisítésére tervet dolgozott ki, amelynek végrehajtása sikerrel kecsegtet. Bukovina és Beszarábia határán ennek megfelelően szigorú intézkedések léptek életbe.

A legutóbbi minisztertanácson Take Jonecu külügyminiszter felolvasta a szovjetkormánynak a román kormányhoz intézett jegyzékét, amelyben Csicserin orosz külügyi népbiztos háborus szándékkal vádolja Romániát. A választ még a minisztertanács alatt szövegezték meg. A válasz alaposan rációfól Csicserin fantasztikus feltervéseire. Ugyancsak a minisztertanács határozata értelmében Kisenev városában és a Dnyeszter mentén harminc kilométer körzetben kihirdették az ostromállapotot.

A cseh-magyar tárgyalások feltétele

Prága, aug. 21. A cseh lapok a szeptember elsején meginduló újabb cseh-magyar tárgyalásokkal foglalkoznak. B. nes külügyminiszter kijelentette, hogy a tárgyalásokat csak abban az esetben kezdik meg, ha Magyarország már eleve lemond arról, hogy Szlovákiának vagy Ruszskrajának egy részét vissza akarja szerezni.

HIREK

AZ UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	977
Kiadóhivatal	844
Zs. H. Sz.	558

Figurák

Magas, villas ember volt, munkrátermett, de mégis sokáig tartott, amíg magához való egésszenciára tudott. Mert akármilyen egésszencia nem kellett neki.

— Csindálj már valamit — könyörgött az aszony.

— Csindálj, csindálj, majd épen én nem csindáljok valamit. De akármit mégse csindálhatok. Gondolj csak Hindele a hét funkra; hidd el, ha nem örökölnek tőlem egy kis tekintélyt, akkor hiába küzködnek. A világ a jicheszi nézi és igaza van, mert ez a legfontosabb.

Sokfélét próbált, de csak kevés sikerrel. Volt searver, liberer, masgiach, perselyhordozó, soverim-bőjtől, ahány foglalkozás a vallásból kidagazott, mindre rávetette magát, de aztán elutálkozott tőle.

— Ez nem élet — mondogatta. — Én azt akarom, hogy tiszteljenek. Azt akarom, hogy hasznos embernek ismerjenek. Olyan dologba kell fogynom, ami mindenkinek kell.

De hát mi az, ami mindenkinek kell. Sokáig törte a fejét, egyszer rátalált.

— Hindele — ujjongott — már tudom, hogy mi az, ami mindenkinek kell. Ojlem habbe kell mindenkinek. Az úgy kell, mint a falat kenyér. Nézd itt van a doktor. Meg a telekkönyvvezető, meg a gyárigazgató. Meg a többi. Megszakad a szívem, ha arra gondolok, hogyan lesznek azok tönkretéve a haláluk után. Úlnek azok aranysebben? Egy idea se. Julnak azok ott egy kis üdvösséghez? Egy idea se. No látod, nagy slamasztikában vannak, de én majd kirántom őket.

Reb Szimche Klotz most már tudja, mi-féle hivatalban kell megalapozni azt a tekintélyt, amit örökségül hagy majd a fiainak.

Kolárúni kezdett, de nagyon méltóságteljesen. Kezdetben bizonytalan volt a dolgában, a fellépése alázkodó volt, de a praxis lekészülte róla a felszedségeit. Ugy beszélt, mintha kegyeket osztott volna.

— Nohát, direktor ur, magához is eljöttem, mert miért ne támogassam magát. Iyas, hogy maga gazdag ember, de mégis egy nagy nebbich nebbich. Egyszerre persze nem csindálhatok embert magából, de lassan-lassan mégis csak segíték magán. A pokolból kirántom, az egészen bizonyos.

A direktor még nem hanyatlott ki a zsidóságból és azt gondolta: nem árt, ha egy kicsit a másvilágra is gondol. Bankember volt, tudta, nem veszíthet rajta, ha majd százhusz év múlva egy pár váltócskát mutathat be az uristennek.

Akadit persze olyan is, aki nem méltányolta eléggé reb Szimche Klotz önzetlen fíradásait. Ezt aztán letorkolta:

— Hát mit gondolsz, ki vagyok én? Ugy nézzen rám, én a robojne sel ojlem kompaniája vagyok. Én arany trónusokat szállítok. Én jó fekvést biztosítok. Én fojlem habbet kínálok. Ha én elveszem a maga forintját, akkor maga csindál egy jó üzletet, nem én.

Titokban a glüklichmachernak csufolták, de ő nem tudott erről és szentül hitte, hogy ő nélküle már meg se élhetne a gazdagok. Rajongott a hivataláért és koldult rendületlenül.

Mikor megnőtt a klienturája, akkor már sok körültekintéssel dolgozott. Válogatott. A szive azokhoz vonzotta, akik felfogása szerint legrosszabbul álltak. A szent emberekkel nem törődött. Azok ugyanis döszölnek a micvék-ban. Azok a maulak emberségéből is megszerzik az arany széklet. Hanem azokon a szombatgyűléseken segíteni kell. Azok ő nélküle nem boldogulnak. És neki nagyon fáj a szive, ha arra gondolt, hogy hiába dörmöbléne majd a menyország kapuján.

— Képzeld el, Hindele — lelkendezett egyszer — a telekkönyvvezető disznói hízal.

Sirmi tudnék, hogy az milyen szerencséslen. Megyek hozzá, Hindele. Er iz doch nebbich doch e jid.

És mikor zsebébe csuszaltta a telekkönyvvezető ezüst hatosait, kezét szorított vele és jó-ságosan megbíztatta:

— Nur Geduld, Herr von Arany, csindálok én még magából valamit.

u. p.

— A királyi pár Párisból Londonba utazik. Párisból jelentik: Mária királyné tegnap Bruxellesbe utazott, ahol a belga királyi család vendége. A királyné visszatérése után Ferdinánd király és Mária királyné pár napra Londonba utaznak.

— Gaster főrabbi Kolozsváron. Dr. Gaster londoni főrabbi romániai körútjában ma délelőtt Kolozsvárra érkezik. Tiszteletére hivatalos fogadtatás lesz a pályaudvaron, amelyen Tanasoscu helygyi vezérigazgató, Methes prefektus és dr. Pop Julián polgármester vesz részt. A főrabbi valószínűleg több napig marad Kolozsváron.

— Befejtették a beszarábiai Keren Hajjeszód-konferenciát. Kisenevből jelentik: A Keren Hajjeszód konferenciát augusztus 18-án zárták be. A delegátusok leg-többje már előzőleg gyűjtéseket rendezett választói között és az összeget a konferencia végrehajtó bizottságának kezébe tették le. Az ékszer-alapra is tekintélyes összeg gyűlt egybe.

— A Hönöth Haallija vezetősége felkéri az egyesület tagjait, hogy kedden délután 6 órakor az E. Zs. N. Sz. helyiségében (Szentlélek-utca 1. sz.) okvetlenül jelenjenek meg. A Nemzeti Alap javára rendezendő virágnap előkészítését fogják megbeszélni.

— Megüresedett mandátum. A havasugocsi járás mandátuma dr. Viktor Van- cea Alsófehérmegye prefektusává való kineve-zése következtében megüresedett. A választást a kerületben szeptember 18. és 19-én fogják megejteni. Komolyabb jelölt valószínűleg Suciu a likvidáló bizottság új elnöke lesz.

— A héber színházat Moszkvában. Rigából jelentik: A napokban ideérkezett Sal-japin, a leghíresebb orosz operaénekesek egyike, aki felolvasást tartott az oroszországi művé-szetről. Felolvasása során megemlekezett a moszkvai „Habima“ héber színházról is, amely-ről azt mondotta, hogy valósággal mintaszin-háza az igazi színművészetnek.

— Héber tanerő. A Tarbut Országos Iskolaegyesület héber anyanyelvű kitűnő ta-nítót ajánl akár elemi iskola, akár középiskola részére. Távirati megkeresésre (Uj Kelet szer-kesztősége útján) azonnal válaszol a főtittárság.

— Zsidó-arab kongresszus Londonban. Londonból jelentik: A lapok jelen-tése szerint Londonban a legközelebb időn be-lül zsidó és arab palesztinai küldöttség talál-kozik össze, hogy a békés viszony helyreállítá-sáról tárgyaljon és a jövőre nézve lehetetlenné tegye az előfordult sajnálatos események meg-ismétlődését. Luzzati volt olasz miniszterelnök, aki tudvalevőleg zsidó, felhívásban fordult a palesztinai zsidósághoz, kérve őket, hogy ke-rüljenek mindent, amely az ottéló népekkel szemben a barátságos szomszédi viszony meg-bontására vezethet.

— Az Egyesült Államok lakossága. Newyorki jelentés szerint a lefolytatott nép-számlálás most összeállított adatai szerint az Egyesült-Államok lakossága az 1920. év végé-vel a következőképpen oszlott meg: 94,822,431 fehér, 10,463,013 fekete, 242,958 indian, 111,025 japán, 61,686 kínai és 9,485 egyéb fajta-hoz tartozó. Az utolsó népszámlálás óta a japánok száma növekedett a legerősebben.

— Zsidó vándorlások Szibéria felé. Rigából jelentik: Oroszország belsejéből érke-zett hírek szerint a Szibéria felé való nagy kivándorlási láz a zsidókat is elfogta. Különö-sen azok a zsidók, akik Ukrajnában szenved-tek sokat, igyekeznek Szibériába eljutni. Egész falvak zsidó lakossága áll ultra készen. Ingó-ságaikat eladták és csak a szovjetkormány engedélyét várják, hogy Szibériába utazhassanak.

— A „Jehudit“ művészeti társaság. Ma kedden délután fél négy órakor a Jehudit zsidó nők kulturregysége a Cal. Reg. Ferdinánd (Ferencz József-ut) 52. szám alatti iskolahelyiségben a művészt megbeszélése céljából választmányi ülést tart. A művészt szereplő ezuttal hivatnak meg a megbeszélésre. A táncpróbák szerdán kezdődnek.

— **Rendbehozzák a kolozsvári vágóhidat.** A kolozsvári vágóhidat, mint emlékeztetés, a tavasszal több helyen összeomlott. A szerencsés véletlennek köszönhető, hogy akkoriban emberélet nem esett áldozatul. A város tanácsa haladéktalanul hozzájárult a romok eltakarításához, de a baj még nincs elhárítva, mert a renoválást csak az omladékok helyén ejtették meg, holott a vágóhid egész épületét az összeomlás veszélye fenyegeti. A város tanácsa Temesvárról idehívatta Beck városi alatorvost, a vágóhid-rendszerek kiváló ismerőjét, aki a vágóhid alapos tanulmányozása után renoválási költségvetést készített el. Három és fél millióba kerülne e számítás szerint a vágóhid teljes modern újjáalakítása. A város pályázatot írt ki e munkálatokra és a pályázatok beadásának határidejét szeptember elsejére írta ki. Ezek fölött rövidesen dönteni fognak és az őszkor megkezdik az építkezéseket. A nagy költségek fedezését a vágási jövedelektől fedezik majd és a jövedeleket fokozása céljából a többszörös intervív ellenőrzését rendelkeznek el.

— **Mázasság.** Dán Hugó ékszerész Marosvásárhelyről eljegyezte Schvechter Teresikét Székelyudvarhelyről.

— **Uj szaklap.** A szabómunkások szövetségének kérelmére a polgármesteri hivatal új szaklap megjelenését engedélyezte. A hetenként megjelenő „Ruhászati Munkások Szaklapja“ augusztus 26-án indul meg.

— **Halálos robbanás.** Éjjel félkettőkor Kolozskara állomás közelében az 586. számú tehervonat zárkocsiján halálos kimenetelű robbanás történt. A kocsi fekezője kinyitott egy majdnem üres benzintartányt és égő lámpásával belenézett. A tartány felrobbant és darabokra tépte a fekezőt. A kolozsvári üzletvezetés részéről dr. Tiberian balesetvizsgáló utazott ki Kolozskara, hogy a hivatalos vizsgálatot megejtse.

— **Betörés.** Deutsch Hermann, a Deutsch testvérek szállítási irodájának egyik igazgatója feljelentést tett a rendőrségen ismeretlen tettesek ellen, akik alkölcsök segítségével betörték Erzsébet-ut 18. sz. alatt lévő lakásába 80 ezer lejt értékű fehérneműt loptak el. A nyomravezető jutalomba részesül.

— **Rendőrségi hírek.** Vidli Sándor 108 lejes lopást jelentett be a rendőrségen. — Bólyai Elemértől 200 lejt értékű portyát loptak el. — Gross Bernát Eötvös-utca 26. szám alatti lakos 7000 lejes lopás miatt emelt panaszt. — Klintok Jenőtől egy felöltőt loptak el, amelyben egy irattárcsa volt 140 lejt készpénzzel és fontos okmányokkal. — Dellmann Lajosné 1000 lejes lopást jelentett be. — Kampel Adolf 2700 lejes csomagot jelentett feljelentést. — Tordai János 1400 lejes sikkasztást jelentett be. — Naftali Simontól 500 lejt loptak el. — Özv. Stern Sámuelné 50 lejes csalást jelentett be.

* **Csodás hatása** arcszépítő és fínemítő a Földes Margit crème. Zsirtalan, ártalmatlan, szagtalan.

Suhaj Miklóst agyonlőtték

A verhovinai haramia halála

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Kalotruszinszónak feléven át rettegett hőse volt Suhaj Miklós, az utolsó haramia. Bandájával, mint azt régebben megírtuk, végigfosztogatta a Verhovinát, lopott, rabolt, gyilkolt, de a pórnépet kímélte. Nemrégiben látszólag megunt a kelandós mesterségét, amely legendák hősevé tette s kegyelmet kért Masaryk csehszlovák elnöktől. Ezzel szemben arra kötelezte magát, hogy a Kárpátok alját megtisztítja a rablóbandáktól.

A fegyverszüneti tárgyalások, ugylátszik nem jártak eredménnyel, mert egy huszti jelentés szerint Suhaj Miklóst és batyját, Jánost agyonlőtték. A rablóvezér halálát sikeresedett éjjeli harc előzte meg. Az öttagú csendőrbőrjör egy favágó utmutatása szerint közelítette meg Suhajék tanyáját a huszti erdőben. A sötétségben Suhaj azt hitte, hogy bandájának tagjai tértek vissza és elárulta rejtekhelyét. A következő pillanatban két lövés dördült el a csendőrök részéről. Suhaj dühösen viszonzta a tüzelést, míg egy jólirányzott golyó le nem terítette.

A csendőrök még sokáig nem merték elhagyni helyüket. Végre is a legbátrabbik odamerészkedett, ahonnan az előbb a lövés felvillant és a kézilámpa fénye mellett a két Suhaj testvér holttestét pillantotta meg. A csendőrök a két holttestet a huszti laktanyába szállították és táviratilag értesítették a munkácsi ügyészséget.

Német-olasz kereskedelmi szerződésről tárgyalnak

Berlin, aug. 21. A német és az olasz kormány meghatalmazottai terveket készítettek a német-olasz kereskedelmi szerződés megalkotására. A tervezet jelenleg az olasz külügyminisztériumban van jóváhagyás és végleges megábrávegezés végett.

KOZGAZDASÁG

Stinnes Karlsbadban

A „Boche Stinnes“ — Tervek a csehszlovák fürdőhelyek megvásárlására

Prága, aug. 20. Stinnes Hugó, a német vasipari vezér minden napra ad irnivalót a a világsajtónak. Az antant lapokban élénken tárgyalják egyik legújabb tréfáját, amely abban áll, hogy egyik most elkészült nagy oceanjáró kereskedelmi hajóját „Boche Stinnes“ névre keresztelte. A francia, angol gőzösök tehát a tengeren újra szembetalálják magukkal a legigazottnak vélt „boche“-t, mert nem kétséges, hogy Stinnes ennek szimbolizálására tartotta a feltűnő és furcsa keresztelést.

A napokban Stinnes Karlsbadba érkezett. Alighogy letelapodott, néhány órán belül oda-szárguldtak expresszvonatokon és autókön a a pénzfejedelmek, hogy hódoljanak uruknak. Egymásután jöttek Castiglioni, báró Rotschild és megérkezett Krausz Simon is, akit különben a lapok állandóan, mint Stinnes „magyarországi helytartóját“ jelölik meg. Hosszas tanácskozások kezdődtek, amelyekbe más befolyásos egyéneket is bevontak.

A csehszlovák lapok tudni vélik, hogy Stinnes megakarja szerezni a csehszlovák híresebb fürdőhelyek (Karlsbad, Marienbad, stb.) tulajdonjogát. Hevesen tiltakoznak természetesen ellene és tuzelik a kormányt, hogy vessen véget Stinnes határtalan terjeszkedési vágyának. Megemlítésre érdemes, hogy a jugoszláv lapok viszont Stinnes jugoszláviai tervéről és tárgyalásairól irnak és köztudomásu, hogy nemrég Romániában is több érdekeltiséget vállalt.

Stinnes neve valóságos fogalomná vált annak a német törekvésnek a megjelölésére, amely az elvesztett gyarmatot helyébe, így akar új gyarmatosítási területeket szerezni.

A Refacerea Romana építványgot oszt szét. Megírtuk annak idején, hogy a háboru által elpusztított területek ipari újjáépítését a kormány külön rendelettel a Refacerea Romana társaságra bízta. Ez a vállalat, amely természetesen állami ellenőrzés alatt áll, — mint Bukarestből jelentik — már megkezdte működését. A Refacerea igazgatósága tudomására hozta a nagyiparosoknak, hogy a gyárak helyreállításához és átalakításához szükséges gépeket már kiosztanak. A kérvények az illetékes iparfelügyelőségek jóváhagyásával, illetve ajánlatával a Refacerea Romanához címzendők. Azzal a tervvel foglalkoznak, hogy csatolt területeknek kiutalt gépeket Brassóban három nagy raktárban ki fogják állítani, hogy az érdeklődők megtekinthessék.

Az utánvételforgalom rendezése. mint ismeretes, erdélyi kereskedő körökben igen sok panaszra adott okot a postaigazgatóság legutóbbi rendelete, amely az utánvételt postacsomagforgalmat szűk határok közé szorította. Temesvárról jelentik, hogy az ottani kereskedő egyesület memorandummal fordult a központi postaigazgatósághoz Bukarestbe, amelyben egyrészt az 5 kgramban megállapított súly, másrészt a csomagértéknek 1000 leiben történt értékmegállapítása ellen foglalnak állást és kéri a határértékek megfelelő kibővítését.

Erdélyi papírárak. Az erdélyi papírpiacon, mint más kereskedelmi ágakban is, nagy a pangás. Ugy bel- mint külföldi áru bőven van, a belföldi azonban silány, a külföldi jó, de nagyon drága, tekintettel a sokszor 900 százalékra menő új vámtarifákra. Romániában jelenleg három nagyobb papírgyár működik: Péterfalván, Bustanben és Zernesten. A legtöbb gyár csak újságpapír gyártásával foglalkozik. A piacon ab Kolozsvár a közönségesebb papírneműk árai a következők: Konceptpapír 8—10 lej, famentes papír 17—19 lej, újságpapír 8—10 lej, simított papír 9—11 lej. Az árak emelkedő tendenciát mutatnak.

Megdrágult a rudvas ára Ausztriában. Bécsből jelentik: A vasgyárosok kartellje főképen a valuta rosszabbodására való tekintettel a rudvas árát métermázsánként 100 K-val felemelte. Az ár jelenleg métermázsánként 8000 korona.

Tizenegymilliárd a pesti pénzintézetek betétállománya. Budapestről közlik: A fővárosi statisztikai hivatal most tette közzé a múlt évi november haváról szóló kimutatását, mely többek között a budapesti pénzintézetek betétállományának kimutatását is tartalmazza. Eszerint múlt év október—november havában a betétállományban lényeges változás következett be, mert amíg 1920 október havában a budapesti intézetek takarék- és folyószámla-betét gyanánt 10.566 millió forintot kezeltek, addig ugyanez év november havában az összbetétállomány már 11.318 millió forintot képviselt. Az emelkedés egy hónap alatt tehát közel nyolcszázmillió korona volt.

Talzott hírek a debreceni petróleumforásokról. Debreceni jelentés alapján több lap is megírta, hogy a Hortobágyon folytatott furásnál 825 méter mélységben termékeny gáz- és petróleumforásra bukkantak és ebből a forrásból a petróleum 8 méter magasra szökött. Ezzel a híradással szemben a legilletékesebb helyről közlik, hogy a debreceni hír erősen túlzott. Petróleumról egyelőre szó sincsen, ellenben alapos remény van földgáznak feltárására.

Valutapiac:

Zürich, aug. 20. Bukarest 720—, Berlin 695—, Amsterdam —, Newyork 522—, London 2164—, Paris 4570—, Milano —, Brüsszel —, Kopenhága —, Stocholm —, Krisztiania —, Madrid —, Prága 707 1/2, Budapest 152 1/2, Zágráb 340—, Buenosayres —, Varsó 27—, Bécs 70—, osztr. lejt. kor. —.

NEUMANN M.

férfi-fiu- és leányka-ruházata
CLUJ-KOLOZSVAR, — FÖTÉR.
Fresko férfi-öltöny Niszta gyapjú Lei 750.—

Hagg
zönség jele
Haggibbor—
jesen küzd
közös élénk
mellett játs
kal telik e
sebben tán
eredményt
Haggibbor
perben Bo
szerzi a v
Szűcs véd
Haggibbor
fölnyével v
Farkas bea
sarokba feje
a Haggibbo
Haggibbor
Jacobi es
jó. Különbe
son feltűnő
schury a m

Hagg
Gólokát Ri
Biro: Czinc
CFR
Czinczár.

KAS
Blumberg.

Vidék
Biro: Czinc

Nagy
Kiss Kálmán

Mare
MSE—FTI

Szász
(3:0).

Brass
Szain

Törökös 5
Arad

Iyozo mérk
Teme
3:2 (0:1)

Főszér
Felsőfős
Kiadó:
Szerkesztő
Kiadó

Fiókk
hivatal

Egyes évek
Fél évre
Egyes száma

Sze

szept
kapj

ajánl
ÉVF

50 l

előf

el es

a
nap

SPORT.

Haggibbor—CFR 2:1 (0:0). Nagyszámú közönség jelenlétében zajlott le a tegnapi délutáni Haggibbor—CFR mérkőzés. Mindkét csapat erőteljesen küzdött a győzelem eléréseért és így a mérkőzés élénk iramban többnyire a Haggibbor főlényei mellett játszódott le. Az első félide változatos játékkal telik el, a Haggibbor többet, a CFR veszélyesebben támad, de egy-egy gólhelyzetet kívül más eredményt nem érnek el a csapatok. Szünet után a Haggibbor belefekszik a játékba és már a második percben Bornstein lapos helyzetet lövésből megszerzi a vezetést. A tizenharmadik percben CFR Szűcs védhetetlen góljával kiegyenlít. Ezután a Haggibbor vezeti át a támadó szerepet és állandó fényével veszélyezteti a CFR kaput. A 37 percben Farkas beadását Pollák védnetlenül a jobb felső sarokba fejele. Még két biztos gólhelyzetet hibáznak a Haggibbor csatárok és a mérkőzés véget ér. A Haggibbor csapatában Braun, Bornstein, Farkas L., Jacobi és Wesel, a CFR-ben Deák és Balogh volt jo. Különben csaknem valamennyi Haggibbor-játékoson feltűnően érezni a nyári tréninghiányt. Ret-schury a mérkőzést precízen, mintaszerűen vezette.

Haggibbor ifjusági—CFR ifjusági 4:0 (2:0). Gólok: Rimóczi (2), Ankraut, Gidáli (1) rugta. Bíró: Czinezár.

CFR II.—Victoria II. 2:0 (0:0). Bíró: Czinezár.

KASE II.—KAC II. 1:0 (0:0). Bíró: Bumberg.

Vidéki eredmények: KASE—Tordai SC 0:0 Bíró: Czinezár.

Nagyvárad: NAC—ATE 4:0 (2:0). Bíró: Kiss Kálmán.

Marosvásárhely: NAC ifj.—MTK ifj. 0:0 MSE—MTE 4:1 (2:0).

Szászrégen: MTK—Szászrégeni TC 10:0 (3:0).

Brassó: Brasovia—Ivria 9:2 (4:2).

Szatmár: Nagyvárad Törökös—Szatmári Törökös 5:0 (0:0).

Arad: Egyetértés—Törökös 3:1. Összteljes mérkőzés.

Temesvár: Kinizsi—CFR (Marosvásárhely) 3:2 (0:1). Bíró: Liza (TAC).

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
 Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. társaság.
 Szerkesztőség: Calea Rap. Perahia (v. Perahia József-utj) 40.
 Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
 Fiókkiadóhivatal: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9. Arad, Sr. Alexandri 1. Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

As Uj Kelet előfizetést árul:
 Egész évre 280.—L. Négyed évre.. 100L
 Fél évre.. 200.—L. Egy hónapra 40L
 Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 150 L.

Szenszációs kedvesmény!

Négy hónapig

szeptember 1-től december 31-ig kapja az UJ KELETET és ingyen

ajándékképpen az UJ KELET ÉVKÖNYVÉT, melynek bolti ára 50 lei lesz, ha beküld 120 LEI előfizetési díjat. Ne mulassza el ezt az alkalmat és fizessen elő a legolcsóbb, legtartalmasabb napilapra: az UJ KELET-re

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR: MAGYAR SZÍNHÁZ

Csőtörtők: A cigány. (Megnyitó előadás. Szentgyörgyi István föllépésével. Új rendes helyárakkal. Kezdet 7 és fél órakor.)

Péntek: Cseregyerek. (Operette-ujdonság, 13-adszor. Rendes helyárakkal.)

Szombat: Lyon Lea. (21-edszer. Rendes helyárakkal.)

Vasárnap d. u. 8 és fél órakor. Gróf Rinaldó. (Operette-ujdonság, 18-adszor. Mérsékelt helyárakkal.)

Vasárnap este: Mánás Miska. (Operette 73-adszor. Sereg Marcsa és Bálint Béla szerződött tagok első fellépésével. Rendes helyárakkal.)

Hétfo: Királynőm meghalok érte! (Forgács Sándor, szerződött tag első föllépésével. Rendes helyárakkal.)

A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

A színházi iroda hírei: A színházi bérlet. Peldátlan érdeklődés mutatkozik a színházi bérlet iránt. Délelőtt 10-től 12-ig telve van a titkári iroda érdeklődőkkel. A kolozsvári közönség crémeja biztosítja bérletkötés útján helyét a jövő évadra. Különösen a páholyokat keresik tömegesen. Nagyszerűen bevált az az újítás is, hogy zsöllesztékekre, támlásszékekre, sőt az alsó erkélylétsékre is lehet bérletet váltani. A zsöllek első néhány sora már ki is van teljesen bérelve. A premiere- és operabérletek mellett igen nagy kelendő-sége van a tetemesen olcsóbb napi bérletnek, mer hiszen ez a rendes bérlet is minden ujdonságot és minden operát meg fog kapni, csak éppen nem a legelső, hanem a későbbi előadások folyamán.

Sereg Marcsa és Bálint Béla együttes bemutatkozása. Rendkívüli érdeklődésre tarthat számot a magyar színház vasárnap estéje. Az operette-ensambelnak két új oszlopos tagja fog bemutatkozni. Sereg Marcsa, a kitűnő nevű subrett-énekese, aki a legutóbbi évben az aradi közönségnek volt dédelgetett primadonnája és Bálint Béla, a kitűnő operette-bonvivánt. A Mánás Miska fog színterkerülni, Berky Józseffel a címszerepben. Sereg Marcsa a mosogató lányt, Marcsát fogja játszani, Bálint Béla pedig Baracsot. A vasárnap esti előadást új rendes helyárakkal tartják meg. Megnyitó előadás: A Cigány. Klasszikus estéje lesz csőtörtőkön a színháznak. Szigüeti Cigány-át fogják előadni a címszerepben Szentgyörgyi Istvánnal, akinek ez a legparádésabb szerepe. Délután: Gróf Rinaldó. Vasárnap délután igen olcsó helyárakkal adják elő a Gróf Rinaldó c. operettet. Lyon Lea. Bródy Sándor izgalmas, pompás színműve, a Lyon Lea van szombat estére műsorra tűzve. a főszerpekben Baróti Erzsivel (Lea), Janovics Jenővel (Rabbi), Lengyel Vilmos (Nagy herceg).

Mozgófilm mősora: Szinkör-mozgóban kedden az amerikai Pathégyár „Nemzeti”-sorozatának legszebb filmje: „A hegyek leánya”. Dráma a hegylakók életéből. Címszerepben a szépségével, művészetével egyaránt kiváló amerikai filmstar, Mary Pickford. Szerdán a Szinkör-mozgó nyári évadjának utolsó előadása. „Szélfvész kisaasszony”. Érdekesítő, jellegzetes amerikai vigiáték, fordulatos mese, kacagató helyzetek. — Egyetem-mozgóban: Kedden „Halál útja”, „Robinson kisaasszony”. Rendkívül izgalmas kalandörténet. Szerdán, csak egy napig, látványos, megkapó romantikájú szerelmi történet a szicíliai olasz népelethől: „Teréz”. — Uránia-mozgóban: Kedden „Halálital” (Alkohol). Nagy filmdráma. Egy elhibázott élet regénye. Szerdán, csak egy napig Porzsoló színműve filmen, „A Színész”. dráma a festett világból.

Zsidók! gondoskodjatek a Kaddis tókról! Adakozzatek a Tarbutra!

Mindenféle porcellánárukat, kristályfehér üvegárukat, kőedényt és táblaüveget azonnal szállítunk

Ornament üveg és kilt érkeztek

Szerezze be lámpaárú szükségletét

Komlós Testvéreknel
 ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
 Kérjen árajánlatot

FRANCIA ÉS HOLLANDI

Fmódon készített elsőrangú likörgyártmányaink és saját termelésű gyümölcsipálinkáink eladására — Erdély összes nagyobb helyiségeiben □□□□□□□□□□□□□□□□

jól bevezetett helyi-és utazó képviselőket keresünk.

AJÁNLATOK: □□□□□□□□□□□□□□□□

ROTTMANN KÁROLY ÉS TARSAI
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁGHOZ TIMISOARA, (TEMESVÁR) □□□□□ INTÉZENDŐK

A legjobb rum-essencia 65 lei, más essenciák 75 lei kg.-ként

árban kaphatók ...

Glück Henrik gyárában
 Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Viet. 1253
 (volt Kolozsvári-u.) 74

Megnyilt

Str. Jorga (Jókal-u.) 6 sz. alatt

STELLA

fűszer- és csemege-üzlet

Egy próbavásárlás meggyőzi Önt árának hihetetlen olcsóságáról, pontos és figyelmes kiszolgálásainkról

GRÜNFELD-nél

Oradea-Mare Str. Saguna (volt Kapucinus-utca) 6
 Pontos kiszolgálás!! — Szolid árak!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,
 Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
 Telefon 71 Interurbán

Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, diszmu- és konyhabe-endezési cikkek-ből.

Berlin 695—
London 2164—
Kopen-
Madrid
Zágráb 340—
oszt. leb.

M.

áza
 ER.
 lei 750.—

APROHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vasárnapon kétféleképpen a leghalmozabb apróhirdetők ára 10 lel.

Megnyerő modoru urindó ki kénytelen othont és megélhetést keresni, társsalkodóni vagy másnemű tisztas állást egy zsidó házban vállalna. 2382-1

Két zsidó gyermeket teljes ellátásra elfogad Grosz Izsák, Teleky-utca 16.

Két tisztességes zsidó diákokat ki támogatna havi 200-200 lel kölcsönrel külföldi tanulmánya folytatásában. A diploma megszerzése után köszönettel visszafizetnék Cim a kiadóhivatalban.

Fényképész-szolgálat elsőrangú munkaadó, ki nagyításokat is csinál azonnali belépésre kerestetik. Ajánlatok Nádler Dávid Máramarosziget, címre küldendők. 2483-1

Bőrmunkás, ki bőrgombonásban jártas, jó fizetéssel kerestetik. Felvétel esetén utköltőség megtérítetik. Ugyancsak kerestetik egy bőrfestésben jártas magyar szűcs. Ajánlatok „Bőrmunkás” jellegre Hegedűs hírlap-irodába Nagyvárad küldendők. 2370-1

Keresek egy a római és rövidáru szakmában kellő jártassággal bíró, a román, német és magyar nyelvet beszélő és szakképzett fiatalembert azonnalra. Személyes telentekezés. — Fuchs Dávid, Medgyes.

Szességárvezető 25 éves, nőtlen, nagy gyakorlattal és kifizető szakmával bíró, állást keres. Cim: Weisz József, Gyergyószentmiklós.

Házvezetőnői állást keresek. Cim Árpád-ut 20. alatt Hirschnél. 2380-1

Erdélyi fekete bárnybőrt veszek nyersen vagy kikészítve. Ajánlatok Hegedűs hírlap-irodába Nagyvárad „Bárnybőr” jellegre küldendők. 2372-1

Üvegezés, képeretkezésben jártas fiatal üvegessegéd felvétetik. Auszländer üvegereskedés, — Cluj. 2364-1

Enyv kilója 17 lel, 100 smirlingpapír 30 lel. — Utánvétrel szállít Vértesszőlő, Nagybánya. 2249-1

HA vérszegénységben, idegbetegségben, az ivarszervek idült bántalmában szenved, vegye meg a páratlan gyógyhatású — fűzői célokra használt — kifizető vésztárcsát (Kisenmineralmoor, Moersak) kapható minden mennyiségben

Rózsa nagydrógeriában Cluj—Kolosvár, P. ala Unirii 26 (Mátyás kir. tér) — 1866

GOLDSTEIN, WEISZ ÉS DAVIDOVITS óra és órakelelékek nagyban GRADEA-MARE, Ferdinand király-u. 8.

Zongorák: rövid keresztűros, — pianínók, perzsa szőnyegek, antik butorok és porcellánok jutányosan kerülnek eladásra

Sternberg legelőkérekeskedő GRADEA-MARE, Szt. László-tér 2

SZALÁMI és mindennemű füstölt-árú, prima minőségű posztacsomagokban, utánvét mellett bárhova szállít legolcsóbban 2384-1

FRIEDMANN HERMANN SZALÁMIGYÁR. A szatmári főrabbi által kiállított hecsherrel kivánatra bármikor készséggel szolgálók

Társat vagy finanszírozót keres körülbelül 300.000—500.000 lel összeggel egy meglévő nagyforgalmú vállalat — a technikai szakmában. Ajánlatok „Műszaki 1049” címen a „Reclama” hirdetési vállalatához. 2337-1

Szilágyi Eleonora R.-T. Ajánlja: kőbő, ruha különlegességeit. Előrendelés megengedett és borsít. 1210

Szörme átalakítást, javítást és festést nyári idő alatt minden mennyiségben jutányosan árban vállalnak. Szörme megóvást még a hó végéig elfogadják **EISENSTÄDTER & Co.** Blanaril szörmeárnyháza Cluj, (Kolosvár), Cal. Vict. (v. Kossuth L.-u.) 2. Tel. 1-49

9 olcsó nap a Dick áruházban szenzációs árakkal:

- 1 mtr I-a francia creton **8.90**
- 1 mtr. eredeti svájci himzett batiszt **18.90**
- 1 mtr I-a kamgarn zeig **12.90**
- 1 mtr I-a parchet **15.90**
- 1 mtr selyem ruhavászson volt ár 38, most **19.90**
- 1 mtr I-a lepedővászon **29.90**
- 1 pár férfi socni **4.90**
- 1 drb I-a nadrágtartó **21.90**
- 1 drb kötött selyem nyakkendő **21.90**
- 1 drb férfi zephir ing **39.90**
- 1 drb férfi alsónadrág **29.90**
- 1 mtr 140 cm. széles angol gyapjuszövet **89.90**

Az összes itt fel nem sorolt cikkek az olcsó napok alatt rendkívül olcsón árusítottak

9

Kadima kiadóvállalat Rt. kiadása, Cluj—Kolosvár.

„UNIREA“
Societate anonima pentru industria de bomboane biscuiti etc. si cartonaje
POST „TÖRÖK“ S. A.
STRADA ANTON PANU No. 6. — CLUJ
POST KREZA-U. No. 6. Telefon 7-57
2298-1

Budapest Svábhegyi Liget-Szanzatorium
Klimatikus diétás gyógyintézet — verszegények, gyomorbetegok, vesesebetegek és idültok részére. — Idegerősítő, kizáló- és fogó kurák

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 26.
Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendelésre gyűjtő- és wagenforgalom a külföld, valamint a belső minden irányból és irányba. — Fuvardíjviszterítés és feltöltésszállítási iroda.

„Melissát“ kényes, ha finom cukorkát akar!

Kereskedők figyelmebe!
Cérna nagymennyiségben állandóan raktáron (kutyafejű márkagar. 400yard)
Landesmann & Weisz Export-Import cég az ittrai (Olaszország) cérnagyár erdélyi részén kizárólagos képvisellete és gyári lerakata: Cluj, Palatul Urania (Radák-utcai oldal)

Csak egy út vezet az erdőbe, erdőszélig a páradana határára
HIGIEA SOSORSZESZ
Kapható mindenütt!
Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszertári Gyár 1255 CLUJ — KOLOSVAR

„METROPOL“-ban Caffé-restauranti és elsőrangú cigányzene esténként (1208)

BLUMENFELD ÉS SIMON RT. CLUJ Bor, szesz, nagykereskedés, 364, Hák- és rumgyár
Ajánlja saját főzésű szilva-, sörprálmakát és cognacját, kitűnő likör- és rumkülönlegességeit, valamint finom uzadalmi faportait
Str. Julia Maria (v. Szentgyörgy-u.) 23

Héber gyorsírás tankönyve Haszitenografia Hatvrit. — Megrendelhető a Zs. N. Sz. könyvosztályában. — Ára 30 lel

Saját érdekében ne cserélje össze a céget
NAGYBANI rövid-, kötött-, díszmü- és gyermekjátéküzletemet saját raktárámba helyezem át
Eisenstädter Fülöp
Str. Regina Maria (Deák F.-u.) 13
Mindem cikket leszállított árban árusítok

Tize

A háboruv zoi Machiavelli kossagok bravó sorsra szánt nép sor kiváló elme rodnia, mert utj eszközben nem a hohenzollerni militárizmus újra nek fokozott tűz rombolni és bor elő pilléreit döntöl rad kális és csak a socialista roo vannak már első, akivel megk romszorra vezet kók szoktak. Az ban löt-e testébe küzdött életvesze azelőtt való he Heflerich pamfle Meggyogyult. Mas nyelvet kibovrt lepet, már reha választották, már tassa ebbaszakad abol a köztársas az őszi kampány vezérét várta — bachon, ahol üdü „fanatikus”, mell tizenkét golyót kü szen biztosan vég is vele. Diez bá vele volt, csak m értalmatlanná ten

Heflerich e Oltwig von Hirsch tört, de megöini Mátyást. Mi volt a akart, a békeben jén az első polgár a gyors békekötést nyilvánították, egy tézni. De Erzberger Tisztán látta — am látott, csak nem boru elveszett, az jön, annál katasztólet volt a fizetés nagy igazságtalansá ért őt és a békebe Nagyon hálás vag volt hozzá: a győző ban, hogy egy nép már a győző morál len kardját suhogt Erzberger nem v csapások pillanatáb Foch marsall előtt népének. Ahogy a t német békeküldött. sem akarták megboc sem látta ezt a sira feljajdulásának, mer kettőtört fringáját, tözött: méltóságosan népet kardjába dönt

A béke defétis volt és kérélehetlen sasági kormány pénz a „rettenetes” vagyó veit el a vagyonokbó ótéves pazarlást, a h